

ระเบียบวิธีวิจัย

2.1 แนวความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการย้ายถิ่นภายในประเทศของประชากรประเทศต่างๆ แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่จะมีมูลเหตุจูงใจที่คล้ายคลึงกันซึ่งมิได้ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว หากแต่มักเกิดขึ้นจากแรงจูงใจหลายด้าน ซึ่งเน้นความสำคัญแตกต่างกันไปตามลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในแต่ละท้องถิ่น จึงทำให้เป็นที่สนใจว่า มูลเหตุจูงใจในการย้ายถิ่นมาเมืองพัทยาจะแตกต่างกันอย่างไรในกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อจำแนกไปตามอายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ภูมิลำเนาเดิม และอาชีพเดิม

2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

จากแนวความคิดในการวิจัยข้างต้น จะได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาคงนี้

1. ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางอายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ภูมิลำเนาเดิม และ อาชีพเดิม
2. ตัวแปรตาม คือ แรงจูงใจในการย้ายถิ่น

2.3 นิยามตัวแปร

แรงจูงใจในการย้ายถิ่น หมายถึง เหตุผลหรือวัตถุประสงค์ที่ทำให้ผู้ย้ายถิ่นตัดสินใจย้ายออกจากสถานที่ที่เคยมอยู่เดิมมายังเมืองพัทยา โดยแรงจูงใจในการย้ายถิ่นนี้ จะแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกันคือ

1. แรงจูงใจทางด้านงาน หมายถึง เหตุผลในการย้ายถิ่นอันเนื่องมาจากเรื่องงาน โดยแบ่งออกเป็น

- การย้ายถิ่นเพื่อมาทำงานทำ สำหรับผู้ย้ายถิ่นที่ไม่มีงานทำ หรือว่างงานตามฤดูกาล
- การย้ายถิ่นเพื่อมาทำงานทำที่ดีกว่าหรือรายได้มากกว่า สำหรับผู้ย้ายถิ่นที่มีงานทำอยู่แล้ว แต่ต้องการได้งานทำที่ดีกว่า หรือรายได้มากกว่าเดิม
- การย้ายถิ่นเพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน สำหรับผู้ย้ายถิ่นที่เคยทำงานมาก่อน และต้องการที่จะโอนย้ายมาเพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน

2. แรงจูงใจทางด้านครอบครัว หมายถึง เหตุผลในการย้ายถิ่นอันเนื่องมาจากเรื่องครอบครัว โดยแบ่งออกเป็น

- การย้ายถิ่นเพื่อการแต่งงาน ติดตามสามี หรือติดตามครอบครัว
- การย้ายถิ่นเพื่อมาอยู่ร่วมกับญาติพี่น้อง หรือญาติพี่น้องชวนมาทำงาน

3. แรงจูงใจทางด้านวิถีการดำเนินชีวิต หมายถึง เหตุผลในการย้ายถิ่นอันเนื่องมาจากความต้องการจะมีชีวิตที่สะดวกสบายกว่า รื่นรมย์กว่า และตื่นเต็นกว่าสถานที่ที่เคยอยู่เดิม

2.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

การเลือกพื้นที่ที่จะศึกษา

ในการศึกษาคั้งนี้ได้เลือกเอาเมืองพัทยาเป็นเขตพื้นที่การศึกษา เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าเมืองพัทยาเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมมาท่องเที่ยวกันเป็นจำนวนมาก โดยในปี พ.ศ. 2523 มีจำนวนถึง 475,556 คน และยังเพิ่มขึ้นทุกปี (กองสถิติและวิจัย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) โดยการประมาณการแล้วคาดว่า เมืองพัทยายจะมีนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2526 เป็นจำนวนถึง 894,867 คน ทำให้เมืองพัทยามีการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการขยายตัวของธุรกิจด้านการบริการต่างๆ จากข้อมูลแผนนโยบายและแผน สำนักงานปลัดเมืองพัทยา พบว่าเมืองพัทยามีโรงแรมชั้นหนึ่ง 18 แห่ง เป็นห้องพักประมาณ 5,000 ห้อง โรงแรมชั้นสองและบังกาโลประมาณ 80 แห่ง เป็นห้องพักประมาณ 3,500 ห้อง เกสเฮาส์ประมาณ 32 แห่ง ประมาณว่ามีห้องพักไม่ต่ำกว่า 450 ห้อง มีสถานอาบ อบ นวด จำนวน 5 แห่ง นวดแผนโบราณ 3 แห่ง โบว์ลิ่ง 3 แห่ง สนามเทนนิส 14 แห่ง ในท์คลับและบาร์เบียร์ประมาณ 120 แห่ง สระว่ายน้ำ 50 แห่ง บริษัท

รถนำเที่ยวประมาณ 20 บริษัท บริษัทเรือนำเที่ยวประมาณ 10 บริษัท บริการรถสองแถวไม่ต่ำกว่า 680 คัน และร้านค้าซึ่งให้บริการทั้งสินค้าพื้นเมืองและสินค้าทั่วไปอีกเป็นจำนวนมาก นอกเหนือไปจากสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ที่เมืองพัทยามีไว้บริการแก่ประชากรในชุมชนเอง จากลักษณะการขยายตัวของธุรกิจดังกล่าว จึงเป็นการสนับสนุนการย้ายถิ่นเข้ามาเมืองพัทยาได้เป็นอย่างดี

สำหรับประชากรในเมืองพัทยานั้น จากข้อมูลกองทะเบียน กรมการปกครองเมืองพัทยา ปี พ.ศ. 2523 พบว่า มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 34,867 คน แต่จากตัวเลขสำมะโนประชากรปี พ.ศ. 2523 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กลับมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 70,838 คน แสดงให้เห็นว่า ประชากรในเมืองพัทยจริง ๆ จะมีประมาณ 2 เท่าของประชากรที่รายงานไว้ในทะเบียนราษฎร์ (กองวิจัย สำนักผังเมือง 2524 : 36) ซึ่งสาเหตุประการหนึ่ง อาจเป็นเพราะผู้ย้ายถิ่นเข้ามาเมืองพัทยาในช่วงดังกล่าวเป็นจำนวนมากแต่ไม่ได้ไปรายงานไว้ที่กองทะเบียน ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องการแจ้งย้ายเข้าต่อสำนักทะเบียนราษฎร์ของผู้ย้ายถิ่นมาเมืองพัทยานี้ จากข้อมูลพบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่ง หรือร้อยละ 53.7 ของผู้ย้ายถิ่นมาเมืองพัทยาไม่ได้ทำการแจ้งย้ายเข้าแต่อย่างใด ขณะที่จำนวนผู้ที่แจ้งย้ายเข้ามีร้อยละ 46.3 และจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ย้ายถิ่นเกี่ยวกับเรื่องของการแจ้งย้ายเข้าของบุคคลที่รู้จักที่ได้ย้ายเข้ามาเมืองพัทยา ผลปรากฏว่า ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่คิดว่า มีคนเป็นส่วนน้อยที่ทำการแจ้งย้ายเข้า เป็นจำนวนถึงร้อยละ 47.1 ขณะที่บางส่วนคิดว่าคนส่วนใหญ่แจ้งย้ายเข้ามีร้อยละ 24.9 โดยคนกลุ่มหลังนี้มักจะเป็นพวกที่มีความจำเป็นที่ต้องทำการแจ้งย้ายเข้า อันเนื่องมาจากเหตุผลทางด้านงาน เช่น พวกพนักงานโรงแรมบางแห่งที่มีกฎบังคับให้ต้องแจ้งย้ายเข้า และพวกที่ต้องทำการติดต่อในเรื่องการค้า เป็นต้น ทำให้แฉวงของคนกลุ่มนี้จำเป็นต้องทำการแจ้งย้ายเข้าต่อสำนักทะเบียนราษฎร์ ดังจะเห็นได้จากจำนวนผู้ที่แจ้งย้ายเข้า จะมีเหตุผลหรือสาเหตุเกี่ยวกับเรื่องงานเป็นสำคัญ คือร้อยละ 58.0 ของผู้ที่ย้ายเข้าทั้งหมด รองลงมาได้แก่สาเหตุทางด้านครอบครัว ร้อยละ 23.5 ซึ่งมักจะเกี่ยวเนื่องกับการติดตามครอบครัวมาตั้งหลักที่ฐานอยู่ที่เมืองพัทยา และการแต่งงาน โดยจะเห็นว่าร้อยละ 76.5 ของกลุ่มตัวอย่างของผู้ย้ายถิ่นที่แจ้งย้ายเข้าต่อทะเบียนราษฎร์เมืองพัทยา จะมีอายุอยู่ในช่วง 15-34 ปี จากลักษณะข้อมูลที่ได้ จึงเป็นการสนับสนุนข้อมูลจากการสำมะโนประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติในแง่ที่ว่า จำนวนประชากรในเขตเมืองพัทยาตามสภาพที่เป็นจริงจะมีจำนวนมากกว่า 2 เท่า ของข้อมูลที่ได้จากทะเบียนราษฎร์เมืองพัทยา (คูตารางในภาคผนวก)

อีกทั้งในการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของประชากรในเมืองพญา ปี พ.ศ. 2523-2524 ปรากฏว่า มีอัตราการเกิดโดยเฉลี่ยพันละ 21.89 และอัตราการตายเฉลี่ยพันละ 3.95 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในเมืองพญามีอัตราการเกิดค่อนข้างต่ำ ดังนั้นการเพิ่มขึ้นของประชากรจึงเนื่องมาจากการย้ายถิ่นมากกว่า ดังจะเห็นได้จากการที่เมืองพญามีอัตราการขยายตัวของประชากรเป็นร้อยละ 4.46 ต่อปี (คำนวณในช่วงปี พ.ศ. 2520-2524) และเมื่อดูจากตัวเลขการย้ายถิ่นแล้ว จะเห็นว่า เมืองพญามีอัตราการย้ายถิ่นเข้ามาสูงกว่าการย้ายถิ่นออก การย้ายถิ่นเข้ามาในช่วงปี พ.ศ. 2523 เฉลี่ยเป็นร้อยละ 4.60 นอกจากนี้ยังพบว่า ในช่วงปีที่มีการจัดตั้งเมืองพญา อัตราการย้ายถิ่นเข้าได้สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้ย้ายถิ่นเห็นว่าเมืองพญามีเศรษฐกิจและสาธารณูปโภคที่เจริญกว่า (กองวิจัย สำนักผังเมือง 2524 : 41-42)

อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าเป็นห่วงก็คือ ปัจจุบันเมืองพญาเริ่มเกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างมากมาย นับตั้งแต่ธุรกิจต่างๆ ที่ผุดขึ้นมา ทำให้บรรยากาศบริเวณชายหาดเสียไปหมด ถนนสายต่างๆ ถูกตัดขึ้นมาเพื่อรองรับธุรกิจการค้าอย่างขาดระบบ ขาดระเบียบวินัย และเมืองพญายังเป็นแหล่งรวมมิชชันนารีและโสเภณีที่มีไม่ต่ำกว่า 1 หมื่นคน (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, พญา : ภาพรวมของปัญหา ปีที่ 31 ฉบับที่ 16 : 7) ซึ่งหากปล่อยให้การเติบโตของประชากรมีต่อไป ก็อาจจะก่อปัญหาที่มากมายและซับซ้อนตามมา อันจะเป็นผลเสียแก่ชุมชนเมืองพญาเอง จนเป็นที่น่าวิตกของผู้บริหารราชการเมืองพญา ในอันที่จะหาทางแก้ไขและหาข้อสรุปเพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นระเบียบแบบแผนและนำไปใช้ทั้งในเมืองพญาเอง และสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งอื่นๆ

จากลักษณะการเติบโตของเมืองพญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเติบโตทางประชากร อันเนื่องมาจากการย้ายถิ่นและปัญหาที่จะตามมา การทราบถึงแรงจูงใจของผู้ย้ายถิ่นมาเมืองพญา ซึ่งเป็นหัวข้อในการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นการตอบคำถามได้อย่างดีว่า ประชากรกลุ่มใดที่ย้ายเข้ามา และมีมูลเหตุจูงใจที่สำคัญอย่างไรบ้าง ตลอดจนความคาดหวังและความคิดเห็นเกี่ยวกับเมืองพญาในปัจจุบัน และแผนการในอนาคต อันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะใช้เป็นแนวทางในการวางแผนให้กับเมืองในด้านการรองรับประชากร โดยดูว่าอะไรเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ หรือเป็นเป้าหมายของการย้ายถิ่นเข้ามายังพื้นที่ และวิธีการที่จะรองรับประชากรดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องต่อไป

การเลือกบริเวณตัวอย่าง

เนื่องจากเมืองพัทลุงมีพื้นที่คลุม 4 ตำบล คือ ตำบลนาเกลือ ตำบลหนองปรือ บางส่วนของตำบลห้วยใหญ่ และบางส่วนของตำบลหนองปลาไหล ซึ่งในส่วนของตำบลห้วยใหญ่ และตำบลหนองปลาไหล่นั้นอยู่ห่างจากย่านธุรกิจการค้า ประกอบกับอาณาบริเวณก็เป็นเพียงพื้นที่ส่วนน้อย (คูแควนที่ในภาคผนวก) ทำให้อัตราการย้ายเข้าและอัตราการย้ายออกของทั้ง 2 ตำบลมีเป็นจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธี Purposive Sampling เลือกบริเวณตัวอย่าง โดยพิจารณาตามความเหมาะสม เฉพาะตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงประชากรจากการย้ายถิ่นมากที่สุด 2 ตำบล คือตำบลนาเกลือ และตำบลหนองปรือ โดยในตำบลนาเกลือจะเลือกเฉพาะ 2 หมู่บ้าน ที่เดิมเคยเป็นหมู่บ้านชาวประมงมาก่อนและมีผู้อาศัยอยู่มาก คือ หมู่ 4 และหมู่ 5 ส่วนตำบลหนองปรือจะเลือกเฉพาะ 3 หมู่บ้านที่อยู่ภายในย่านธุรกิจการค้าของเมืองพัทลุงและมีผู้ย้ายถิ่นเข้ามากที่สุด คือ หมู่ 9, หมู่ 10 และหมู่ 12

การสุ่มประชากรตัวอย่าง

เมื่อได้บริเวณพื้นที่ที่จะทำการเก็บประชากรตัวอย่างแล้ว ในครั้งแรกผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบใช้หลักความน่าจะเป็น ทำการสุ่มตัวอย่างหาเลขที่บ้านจากแต่ละตำบล แต่ละหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของแต่ละพื้นที่ หลังจากที่ได้ทำการแจกบัตรวีรอนที่มีผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ในทั้ง 2 ตำบลแล้ว ปรากฏว่าเมื่อทำการเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบแบบสอบถามตามรายการเลขที่บ้านที่ได้มานั้น ผู้วิจัยต้องประสบกับปัญหาและข้อจำกัดอย่างมากทั้งในเรื่องของเลขที่บ้านที่เรียงกันอย่างไม่เป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถหาเลขที่บ้านตามทีสุ่มมาได้ หรือกว่าจะพบเลขที่บ้านดังกล่าวต้องใช้เวลานานมาก และเกี่ยวกับรายชื่อของผู้ย้ายถิ่นที่สุ่มมาได้ในแต่ละบ้าน บางคนได้ย้ายออกไปแล้ว บางคนก็ได้เปลี่ยนบ้านเช่าใหม่ ทำให้ผู้วิจัยต้องเสียเวลาอย่างมากกว่าจะพบประชากรตัวอย่างแต่ละคน

ดังนั้นในการสุ่มประชากรตัวอย่างที่ย้ายถิ่นเข้ามาเมืองพัทลุงครั้งนี้ จึงได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Specific Random Sampling) เลือกเฉพาะผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายเข้ามาเมืองพัทลุงเป็นเวลานานตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป และไม่เคยมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเมืองพัทลุงมาก่อน ตามสัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นเข้าในแต่ละพื้นที่ ได้ประชากรตัวอย่างมาทั้งสิ้น 257 คน แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจากตำบลนาเกลือ 107 คน โดยเป็นหมู่ที่ 4 จำนวน 43 คน และหมู่ที่ 5 จำนวน

64 คน และจากตำบลหนองปรือจำนวน 150 คน แบ่งเป็นหมู่ที่ 9 จำนวน 58 คน หมู่ที่ 10 จำนวน 70 คน และหมู่ที่ 12 จำนวน 22 คน (ตามขนาดพื้นที่) ทั้งนี้เพราะตำบลหนองปรือมีพื้นที่ เป็นบริเวณกว้างกว่า และแหล่งธุรกิจก็มีมากกว่า ในขณะที่ตำบลนาเกลือมีลักษณะเป็นชุมชนท้องถิ่น เดิม ซึ่งได้กล่าวไว้ในส่วนของสภาพทั่วไปของเมืองพัทยา *

2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยแบบสอบถามจะมีทั้งชนิดที่เป็นคำถามเปิด (Open-ended) และคำถามปิด (Close-ended) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ย้ายถิ่น เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพบิดา จำนวนสมาชิกในครอบครัว และภูมิลำเนาเดิม เป็นต้น

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับแรงจูงใจและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกจุดหมายปลายทาง

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับสภาพการทำงานของผู้ย้ายถิ่น

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในเมืองพัทยา และแผนการในอนาคต

อนึ่ง แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมานี้ ได้ทำการทดสอบล่วงหน้ากับกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 20 คน และได้ทำการปรับปรุงแก้ไขในบางข้อที่เห็นว่ายังไม่ชัดเจน แล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.6 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล หรือการดำเนินงานในภาคสนามนั้น ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ซึ่งได้รับการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษาและลักษณะของข้อมูลตามแบบสอบถามจนเป็นที่เข้าใจแล้ว จึงได้ทำการเก็บข้อมูลแบบมีจุดมุ่งหมาย คือ จะสัมภาษณ์เฉพาะผู้ย้ายถิ่นที่ไม่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่เมืองพัทยา และได้ย้ายมาเมืองพัทยาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 เดือน ดังนั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจึงต้องทำการสอบถามในแต่ละบ้านในบริเวณพื้นที่ที่จะศึกษาก่อนว่า มีผู้ย้ายถิ่นพักอาศัยอยู่หรือไม่ และผู้ย้ายถิ่นดังกล่าวมีคุณสมบัติตรงตามที่ต้อง

* กระจายละเอียด สภาพทั่วไปในเมืองพัทยาในภาคผนวก

การหรือไม่ ถ้าปรากฏว่ามี จึงจะขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม โดยในการเก็บข้อมูลนี้ส่วนใหญ่จะเก็บตามร้านค้า หรือบ้านที่พักอาศัย ซึ่งจะอยู่ตามแนวถนนเป็นสำคัญ

2.7 การนำเสนอข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอข้อมูลนั้น จะใช้วิธีการนำเสนอในรูปของตาราง และการบรรยายประกอบตาราง ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูล จะใช้การวิเคราะห์โดยสร้างตารางแจกแจงความถี่ และตารางวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) เป็นตัวเปรียบเทียบ